

Концептуальні основи й правове забезпечення сталого розвитку критичної інфраструктури в умовах військової агресії російської федерації.

Михайло Гончаренко,

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з Права) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», помічник командира військової частини А4681 з правової роботи – начальник служби, капітан юстиції,

м. Харків. Україна

ORCID: 0000-0003-2819-783X

Алла Гордеюк,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри права Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут", м. Харків. Україна

ORCID: 0000-0001-7423-3673

**ПРОПОЗИЦІЇ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО
ВРЕГУЛЮВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ У КОНТЕКСТІ
КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ**

Анотація: У роботі пропонуються шляхи вдосконалення законодавчого регулювання сектору безпеки і оборони України з урахуванням актуальних викликів, пов'язаних з війною РФ проти України та важливості захисту критичної інфраструктури. Проаналізувавши поточний стан законодавства щодо цієї проблеми були виявлені певні прогалини та неточності у визначеннях. У статті запропоновано конкретні заходи щодо удосконалення законодавства. Пропозиції спрямовані на уточнення суб'єктного складу сектору безпеки і оборони у сегменті критичної інфраструктури. Виокремлені функції об'єктів критичної інфраструктури, які на пряму корелюють з забезпеченням поточних та потенційних потреб, життєво важливих інтересів, добробуту людини і громадянина. Проведено наукове обґрунтування доречності внесення змін до чинних нормативних актів у контексті складових сектору безпеки і оборони.

Ключові слова: об'єкти критичної інфраструктури, національна безпека, національний інтерес, сектор безпеки і оборони.

**PROPOSALS FOR IMPROVING THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR
REGULATION IN THE CONTEXT OF CRITICAL INFRASTRUCTURE**

Abstract: This article proposes ways to improve the legislative regulation of the security and defense sector of Ukraine, taking into account the current challenges associated with the war of the Russian Federation against Ukraine and the importance of protecting critical infrastructure. Having analyzed the current state of legislation regarding this problem, certain gaps and inaccuracies in the definitions were revealed. The article proposes specific measures to improve legislation. The proposals are aimed

at clarifying the subject composition of the security and defense sector in the critical infrastructure segment. The functions of critical infrastructure objects, which are directly correlated with the provision of current and potential needs, vital interests, human and citizen well-being, are singled out. A scientific justification of the appropriateness of making changes to the current regulatory acts in the context of the components of the security and defense sector has been carried out.

Keywords: objects of critical infrastructure, national security, national interest, security and defense sector.

В умовах ведення війни з РФ, слід постійно вдосконалювати усі сфери життєдіяльності держави, у тому числі їх законодавче врегулювання. Згідно статті 3 Основного закону України, Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Таким чином, держава має спрямовувати усю свою фактичну діяльність на забезпечення Конституційного ладу, тобто вищезазначених прав і свобод людини та громадянина.

Задля постійного та безперервного забезпечення поточних потреб людини у державі працює низка підприємств та організацій, які законодавчо отримали назву «об'єкти критичної інфраструктури». До функцій таких об'єктів можна віднести:

– **Забезпечення життєдіяльності населення.** Це основна функція об'єктів критичної інфраструктури. Вони повинні забезпечувати людей такими базовими потребами, як вода, тепло, електрика, їжа, транспорт та медичне обслуговування;

– **Підтримка функціонування економіки.** Об'єкти критичної інфраструктури відіграють важливу роль у функціонуванні економіки. Вони повинні забезпечувати безперебійну роботу таких систем, як енергетика, транспорт, зв'язок та інформаційні технології;

– **Забезпечення національної безпеки та обороноздатності країни.** Об'єкти критичної інфраструктури повинні бути стійкими до ворожих атак та здатними швидко відновлювати свою роботу в разі пошкодження;

– **Підтримка соціальної стабільності.** Об'єкти критичної інфраструктури повинні забезпечувати функціонування таких важливих систем, як зв'язок, інформаційні технології та фінансова система.

Саме у пункті 13, частини 1, статті 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру» від 16.11.2021 року законодавець надає визначення: «об'єкти критичної інфраструктури - об'єкти інфраструктури, системи, їх частини та їх сукупність, які є важливими для економіки, національної безпеки та оборони, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам;» [2]. З даного визначення слід виокремити саме частину

«завдати шкоди життєво важливим національним інтересам» та визначитись з дефініцією поняття «національний інтерес».

Відповідно до пункту 10, частини 1, статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 року: «національні інтереси України - життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [3]. Таким чином, можна зробити висновок, що саме у понятті «національний інтерес України» частково відображена стаття 3 Конституції України. З цього випливає що законодавець позиціонує вищезазначений Закон як основоположний у сфері забезпечення національної безпеки і оборони має чітко вказати суб'єктний склад, який забезпечує вищевказані інтереси людини і громадянина.

Однак у частині 1 статті 12 зазначено наступне: «Сектор безпеки і оборони України складається з чотирьох взаємопов'язаних складових: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки. Функції та повноваження складових сектору безпеки і оборони визначаються законодавством України» [3]. Фактично законодавець не вказує об'єкти критичної інфраструктури як складову сектору безпеки та оборони, хоча вище доведено що фактично ці об'єкти виконують функції з забезпечення національних інтересів України, тобто складової національної безпеки.

Водночас до сектору безпеки та оборони віднесений «оборонно – промисловий комплекс» (далі – ОПК). Це сукупність органів державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами [3].

Стаття 9 Закону України «Про критичну інфраструктуру» надає секторальний поділ об'єктів критичної інфраструктури, а у пункті 12, частини 4, зазначений сектор «оборона, державна безпека». Хоча напряму не зазначено, але з контексту вбачається що законодавець мав на увазі сектор ОПК, визначення якого подано вище.

Отже, проаналізувавши нормативні акти які регулюють правовий статус критичної інфраструктури та державної безпеки можна зробити деякі висновки.

По – перше, законодавець не визначає у Законі України «Про критичну інфраструктуру» ОПК, як сектор критичної інфраструктури, хоча фактично з контексту статті безпекова та оборонна інфраструктура і є ОПК.

По – друге, на думку автора, законодавець окреслює занадто вузько суб'єктний склад сектору безпеки і оборони. Замість «оборонно-промисловий комплекс» у статті 12 Закону України «про національну безпеку України» слід зазначити «об'єкти критичної інфраструктури». Саме об'єкти критичної

інфраструктури забезпечують поточні та потенційні потреби, життєво важливі інтереси, добробут людини і громадянина, які визначаються національними інтересами України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.04.23).

2. Закон України "Про критичну інфраструктуру" від 16.11.2021 р. № 1882-IX-ВР. Редакція від 01.01.2024 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.04.23).

3. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII –ВР. Редакція від 31.03.2023 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.04.23).